

ЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЦЕС

ECONOMIC FACTORS OF INFLUENCE ON THE INVESTMENT PROCESS

УДК 330.322

Рейнська В.Б.

к.е.н., старший викладач

Національний університет водного господарства та природокористування

Статтю присвячено дослідженню взаємодії інвестиційного та фінансового ринків. Виявлено залежність попиту на інвестиції від норми чистого прибутку і реальної ставки відсотку. Сформульовано визначальні фактори для прийняття рішення про інвестування

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний процес, інвестиційний цикл, інвестиційний ринок.

Статья посвящена исследованию взаимодействия инвестиционного и финансового рынков. Выявлена зависимость спроса на инвестиции от нормы чистой прибыли и

реальной ставки процента. Сформулированы определяющие факторы для принятия решения об инвестировании

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционный процесс, инвестиционный цикл, инвестиционный рынок.

The article is devoted to research of interaction of investment and financial markets. Dependence of demand on investment from the norm of net profit and real interest rate is revealed. The determinants for making a decision on investing are formulated

Key words: investment, investment process, investment cycle, investment market.

Постановка проблеми. Прогрес національних економік у сучасному світі об'єктивно зумовлений ефективністю відтворювальних процесів. Його консолідація відбувається навколо інвестиційної діяльності, яку розглядають у контексті глобальних світових репродукційних механізмів та міжнародного руху капіталу. Формування конкурентоспроможної економічної структури суспільства потребує мобілізації усіх національних ресурсів, у тому числі інвестиційних, тому на етапі трансформаційного розвитку економіки України особливо важливою стає проблема стимуляції інвестиційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу дослідження становили класичні праці відомих теоретиків оподаткування та інвестування, таких як: А. Лаффер, В. Петті, Дж. Кейнс, М. Фрідмен, Р. Харрод, Е. Хансен. Методологія дослідження спирається на роботи з теорії інвестування вчених-економістів: В. Гесця, Ю. Іванова, Я. Крупки, І. Лютого, Т. Майорової, Д. Сербрянського та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення факторів, що впливають на процес інвестування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рух інвестицій, під час якого вони послідовно проходять усі фази відтворення – від мобілізації інвестиційних ресурсів до отримання доходу (ефекту) і відшкодування вкладених засобів, становить інвестиційний цикл. Він постійно повторюється, оскільки прибуток, створений унаслідок інвестування, постійно розпадається на споживання і заощадження, яке стає основою наступного інвестиційного циклу.

Послідовні інвестиційні цикли утворюють інвестиційний процес, який являє собою динамічну сукупність інвестицій різних форм і рівнів. У ринковій економіці він відбувається за посередництва

інвестиційного ринку, який є формою взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності, що уособлюють інвестиційний попит і пропозицію. Інвестиційний ринок характеризується певним співвідношенням попиту, пропозиції, рівня цін, конкуренції та обсягів реалізації. В умовах вільної конкуренції інвестиційному ринку закономірно притаманні динамізм попиту і пропозиції. Проте внаслідок зростання ступеню монополізації та втрати гнучкості елементами ринку, обмеження конкуренції ця закономірність виявляється лише як тенденція.

Інвестиційна діяльність реалізується у багатоаспектному ринковому середовищі. Характер цього середовища інвестор змушений урахувати під час планування та прийняття рішень про інвестування як параметр узгодженості із зовнішніми умовами. На макроекономічному рівні інвестиційний попит визначають: національний обсяг виробництва; величина накопичень; грошових доходів населення; розподіл отриманих доходів між споживанням та заощадженням; очікуваний темп інфляції; ставка позичкового відсотку; монетарна та податкова політика держави; умови функціонування фінансового ринку; обмінний курс національної грошової одиниці; вплив іноземних інвесторів; зміни в економічній та політичній ситуації та ін. На мікроекономічному рівні інвестиційний попит визначають норма очікуваного прибутку, інвестиційні витрати, очікування підприємців, технологічні зміни [2].

Інвестиційна пропозиція формується не тільки факторами будь-якої іншої товарної пропозиції, а й нормою прибутковості, яка суттєво впливає на ціну інвестиційних товарів. Баланс інвестиційного попиту і пропозиції у ринковій системі забезпечується рівноважними цінами. Важливою умовою макроекономічної рівноваги в ринковому господарстві є взаємодія інвестиційного та фінансового ринків.

Інвестиційний ринок ефективно функціонує лише у разі існування розвинутого фінансового ринку та стабільної банківської системи. Необхідними засадами взаємодії інвестиційного та фінансового ринків є ринкове формування позичкової відсоткової ставки, однакові умови галузевого та регіонального інвестування, привабливість довгострокових вкладень, регульований рівень інфляції [2].

Забезпечити виконання цих умов ринковий механізм самостійно не здатний, що обґрунтовує необхідність державного впливу на ринкові стимули з обов'язковим урахуванням дії економічних законів розвитку, даних прогнозно-аналітичних досліджень, забезпечення вільної конкуренції шляхом упровадження антимонопольної системи заходів.

Найбільш суттєво на динаміку інвестицій впливає фінансова та монетарна політика держави. Регулювання податкових та відсоткових ставок є важливим інструментом державного впливу на інвестиційний попит. Зменшення податків на прибуток збільшує обсяги накопичень підприємств та обсяги інвестування, а зменшення ставки позичкового відсотку розширює можливості залучення інвестиційного капіталу.

Ставка позичкового відсотку визначає ціну позичкових коштів для інвесторів. Збільшення відсоткової ставки стимулює мотивацію до заощаджень та обмежує інвестиції внаслідок зменшення їх рентабельності [1]. Зменшення ставки позичкового відсотку сприяє зростанню прибутковості інвестицій, що викликає збільшення обсягів інвестування, і навпаки.

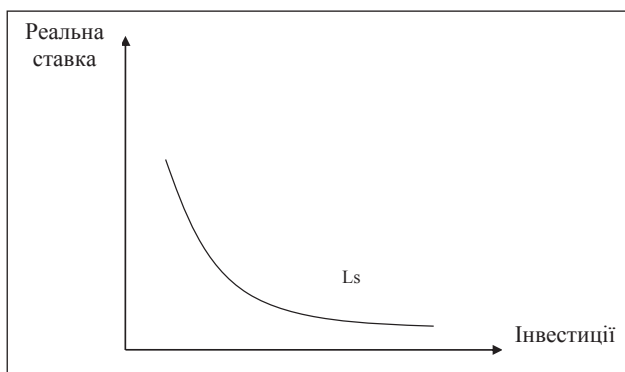

Рис. 1. Залежність попиту на інвестиції від реальної ставки відсотку

Ls – крива залежності попиту на інвестиції від реальної ставки відсотку

Джерело: зроблено автором

Відсоткова ставка відіграє роль критерія ефективності інвестування. Її розмір зумовлює, по-перше, обсяг залучених кредитною системою заощаджень домашніх господарств, по-друге,

норму прибутковості інвестицій, по-третє, характер використання потенційних ресурсів суб'єктів підприємницької діяльності: інвестування або розміщення на фінансовому ринку.

Проте стимулюючий вплив зменшення відсоткової ставки на інвестиції є обмеженим. За певного низького рівня відсоткової ставки економічні агенти надають перевагу збереженню грошей у більш ліквідній готівковій формі та збільшують вкладення у сферу спекуляцій цінними паперами. Виникає проблема визначення оптимального за даних умов рівня відсоткової ставки, оскільки як надто висока, так і занадто низька відсоткова ставка стримує інвестиційну активність.

Вплив відсоткової ставки на динаміку інвестиційного попиту не буде остаточно зрозумілим без з'ясування її співвідношення з нормою очікуваного чистого прибутку. Зауважимо, що для прийняття інвестиційного рішення враховується реальна ставка позичкового відсотку, тобто номінальна, скорегована на рівень інфляції. Лише у цьому разі порівняння ставки позичкового відсотку і норми чистого очікуваного прибутку буде коректним.

Норма очікуваного чистого прибутку відіграє особливу роль серед мікроекономічних факторів впливу на інвестиційний процес. Оскільки саме прибуток є спонукальним мотивом інвестиційних рішень, то інвестиції будуть здійснюватися лише за умови перевищення інвестиційного доходу над інвестиційними витратами [5]. Отже, інвестиційний попит буде зростати або зменшуватися пропорційно до змін норми очікуваного чистого прибутку (рис. 2).

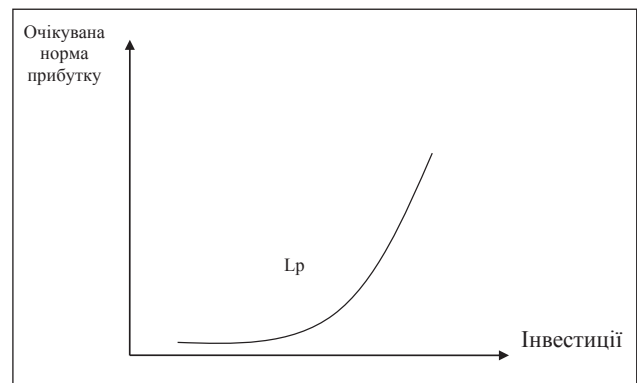

Рис. 2. Залежність попиту на інвестиції від норми чистого прибутку

Lp – крива залежності попиту на інвестиції від норми чистого прибутку

Джерело: зроблено автором

Ефективним інвестування можна визнати лише у разі переважання розміну норми чистого прибутку над розміром відсоткової позичкової ставки. Інакше залучення позичкових коштів утрачає економічний сенс.

Точка перетину кривих попиту на інвестиції і пропозиції позичкового капіталу, які визначаються нормою чистого прибутку та реальною ставкою позичкового відсотку, показує межу, після якої інвестування стає не вигідним. У цій точці норма чистого прибутку дорівнює реальній ставці позичкового відсотку (рис. 3).

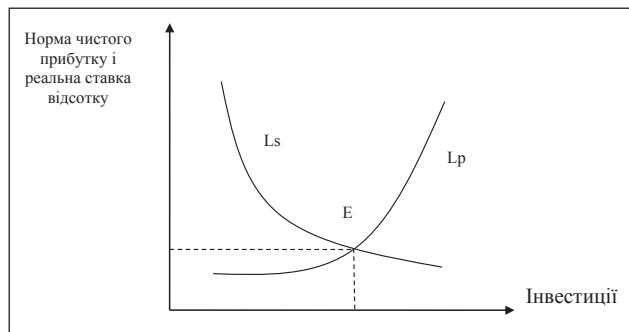

Рис. 3. Залежність попиту на інвестиції від норми чистого прибутку і реальної ставки відсотку

Джерело: зроблено автором

Отже, норма відсотку сама собою суттєво не впливає на прийняття інвестиційного рішення. Вона важлива лише порівняно з очікуваною нормою прибутку, на яку розраховує підприємець від використання нового устаткування. Якщо норма прибутку виявиться нижчою від норми відсотку, то за таких умов вигідніше розмістити суму капіталу, необхідну для придбання нового обладнання, у банку й отримувати прибуток у вигляді відсотків на вкладений капітал. У цьому разі визначальним фактором для прийняття рішення про інвестування є очікувана норма прибутку, яка переважно залежить від діючої податкової системи, передусім від ставки податку на прибуток та пільг стосовно цього податку [4].

Висновки з проведеного дослідження. Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що найбільш вагомий вплив на процес інвестування справляє не абсолютний розмір норми відсоткової ставки, а її співвідношення з розміром очікуваної норми прибутку. Проранжувавши фактори впливу на інвестиційний процес у спадній пропорції, отримуємо такий перелік: очікуваний прибуток, попит на продукцію, що виробляється, заборгованість за позичковим капіталом, відсоткова ставка, податкові пільги.

На практиці на інвестиційний процес, окрім розглянутих, впливають ще й інші фактори, до яких належать податки, витрати на придбання, експлуатацію та обслуговування обладнання, технологічні зміни, обсяг наявного основного капіталу, очікування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кльоба Л.Г., Ярошик О.І. Вплив податкового регулювання на фінансову діяльність банку. Науковий вісник НЛТУ. 2011. Вип. 21.10. URL: nltu.edu.ua/nv/Archive/2011/21_10/173_Klo.pdf (дата останнього доступу: 20.01.2018. Назва з екрану).
2. Москвін С. Інвестиційний ринок України та проблеми його державного регулювання. URL: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/119.htm (дата останнього доступу: 29.01.2018. Назва з екрану).
3. Інвестування української економіки: монографія / А. Сухоруков, С. Пирожков, Г. Шестопалов та ін. К.: Віпол, 2005. 440 с.
4. Куриленко Т.П., Хрустальова В.В. Логіка прийняття рішень інвестиційного характеру. URL: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_ekon/2009.../09ktpmik.pdf (дата останнього доступу: 21.01.2018. Назва з екрану).
5. Соболев В.М. Оцінка економічної ефективності альтернативних інвестиційних проектів в сучасних економічних умовах. URL: www.nbu.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Ekon/802/08svmozi.pdf (дата останнього доступу: 20.01.2018. Назва з екрану).